

6. Kramer H. A Changing Turkey: The Challenge to Europe and the United States (Studies in Foreign Policy) / Heinz Kramer. – Washington: The Brookings Institution Press, 2000. – 248 p.

7. İsrail–Türkiye ilişkileri [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0srail–T%C3%BCrkiye_ili%C5%9Fkileri.

8. Чубарова Р. Р. Стратегічна вісь «Анкара – Тель-Авів»: становлення і сучасний стан співробітництва / Ріта Рефатівна Чубарова // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – К.: КНУ ІМВ, 2007. – Вип.69, Ч.2. – С.90–96.

9. Демарш Ердогана в Давосе вызвал неоднозначную реакцию // РІА Новості: інформ. агентство. – 2009. – 30 января [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rian.ru/world/20090130/160528440.html>.

10. Erdogan: Israel must apologise for 'Mavi Marmara' incident [Elektronnyj resurs] // The Jerusalem Post. – 2010, October, the 11th. – Rezhym dostupu: <http://www.jpost.com/Headlines/Article.aspx?id=194747>.

11. Ufuk Ulutaş. Turkey and Israel in the Aftermath of the Flotilla Crisis [Elektronnyj resurs] / Ufuk Ulutaş; SETA Foundation for Political, Economic and Social Research // SETA Policy Brief. – 2010. – №43. – P.4. – Rezhym dostupu: <http://www.setav.org/ups/dosya/32957.pdf>.

12. Erdoğan: İsrail cezalandırılmal // BBC Türkçe: website. 2010. 1 Haziran [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2010/06/100601>.

13. IDEF–2011: Турция и другие. Грани стамбульского оружейного салона // Defense Express. – 2011. – №6. – С.10–15.

References

1. Lagendijk J. Zero neighbors without problems [Elektronnyj resurs] / Joost Lagendijk // Today's Zaman. – 2011, November, the 1st. – Rezhym dostupu: <http://www.todayzaman.com/columnist-261591-zero-neighbors-without-problems.html>.

2. Brecher M. The Foreign Policy System of Israel: Settings, Images, Process / Michael Brecher. – London: Oxford University Press, 1972. – 693 p.

3. Konovych F. E. Turetsko–israil'skije otnoshenija v 90–e gody (voenno–politicheskij aspekt) / F. E. Konovych // Vostokovednyj sbornik. Vyp.4 / otv. red. V. A. Isajev, A. O. Filonik. – M.: Institut vostokovedenija, Institut izuchenija Israel'a i Blizhnego Vostoka, 2002. – S.65–78.

4. Ivanova I. I. Turetsko–israil'skije otnoshenija i problemy regional'noj bezopasnosti / I. I. Ivanova // Blizhnij Vostok: problemy regional'noj bezopasnosti (sbornik statej). – M.: Institut izuchenija Israel'a i Blizhnego Vostoka, 2000. – S.84–95.

5. Gur'jev A. A. Turtsija – İsrail': po puti ukreplenija voennogo sotrudnichestva [Elektronnyj resurs] / A. A. Gur'jev // Institut Blizhnego Vostoka. – Rezhym dostupu: <http://www.iimes.ru/rus/stat/2006/24–01–06.htm>.

6. Kramer H. A Changing Turkey: The Challenge to Europe and the United States (Studies in Foreign Policy) / Heinz Kramer. – Washington: The Brookings Institution Press, 2000. – 248 p.

7. İsrail–Türkiye ilişkileri [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0srail–T%C3%BCrkiye_ili%C5%9Fkileri.

8. Chubarova R. R. Strategichna vis' «Ankara – Tel'–Aviv»: stanovlenn'a i suchasnyj stan spivrobotnytstva / Rita Refativna Chubarova // Aktual'ni problemy mizhnarodnyh vidnosyn: zbirnyk naukovykh prats'. – K.: KNU IMV, 2007. – Vyp.69, Ch.2. – S.90–96.

9. Demarsh Erdogana v Davose vyzval neodnoznameniju reaksiju // RIA Novosti: inform. agentstvo. – 2009. – 30 janvar'a [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.rian.ru/world/20090130/160528440.html>.

10. Erdogan: Israel must apologise for 'Mavi Marmara' incident [Elektronnyj resurs] // The Jerusalem Post. – 2010, October, the 11th. – Rezhym dostupu: <http://www.jpost.com/Headlines/Article.aspx?id=194747>.

11. Ufuk Ulutaş. Turkey and Israel in the Aftermath of the Flotilla Crisis [Elektronnyj resurs] / Ufuk Ulutaş; SETA Foundation for Political, Economic and Social Research // SETA Policy Brief. – 2010. – №43. – P.4. – Rezhym dostupu: <http://www.setav.org/ups/dosya/32957.pdf>.

12. Erdoğan: İsrail cezalandırılmal // BBC Türkçe: website. 2010. 1 Haziran [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2010/06/100601>.

13. IDEF–2011: Turtsija i drugije. Grani stambul'skogo oruzhejnogo salona // Defense Express. – 2011. – №6. – S.10–15.

Al–Azawee Header Adil Kadim, PhD student, Department of International Organizations and Diplomatic Service Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), headeradil80@yahoo.com

Turkish–Israeli relations and problems of regional security

Article spotlights geopolitical, security and military reasons to partnerships between Turkish Republic and State of Israel in the 1990s; systematic approach and causal analysis of sources allowed to find out that the implementation of this course has been associated with a number of difficulties for the official Ankara such as the conflict potential in relations with Syria, Iraq and Iran, and the threat of Islamic fundamentalism and international terrorism. Israel, for its part, also did not expressed his ardent desire to be drawn into the Turkish conflicts in the Middle East region on water resources or fight against the Kurdistan Workers' Party; such position had to reassure opponents of prospective strategic alliance of two states, because its potential no one can deny. Turkey and Israel emphatically react harshly to attempts to weaken the effectiveness of the public administration or encroachment on the territorial integrity of the country, it logically complemented their alliance with the US, which operate in a similar spirit. The strategic triangle involving these countries able to determine the state of security in the Middle East and possible ways of solving crises that formed.

Keywords: security, foreign policy, region, strategic partnership, terrorism.

Аль-Азави Хайдер Адил Кадим, аспирант кафедры международных организаций и дипломатической службы, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), headeradil80@yahoo.com

Турецко–израильские отношения и проблемы региональной безопасности

Анализируются геополитические и военные факторы, а также основания национальной безопасности для налаживания партнерских отношений между Турецкой Республикой и Государством Израиль в 1990–х гг. Системный подход и причинно–следственный анализ базы источников позволили выяснить, что реализация этого курса была связана с рядом сложностей для официальной Анкары, как–то конфликтосенный потенциал в отношениях с Сирией, Ираком и Ираном, а также угрозы со стороны исламского фундаментализма и международного терроризма. Израиль, со своей стороны, также не высказывал жгучего желания быть вовлеченным в турецкие конфликты в Ближневосточном регионе из–за водных ресурсов или борьбы против Курдской рабочей партии; такая позиция должна была успокоить противников стратегического союза двух государств, ведь его потенциал никто не мог подвергнуть сомнению. Турция и Израиль подчеркнуто жестко реагируют на попытки ослабить эффективность государственного управления или посягательства на территориальную неприкосновенность страны, это логично дополняется их союзом с США, которые действуют в схожем духе. Стратегический треугольник при участии перечисленных государств способен определять состояние безопасности на Ближнем Востоке и возможные пути решения кризисов, которые возникли.

Ключевые слова: безопасность, внешняя политика, регион, стратегическое партнерство, терроризм.

* * *

УДК 327(481+4ЄС)

Барна Б. Ю.,

здобувач кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби факультету міжнародних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), bogdan.barna@onet.eu

Розбудова відносин Норвегії з Європейським Союзом у контексті набуття чинності Маастрихтського договору

На прикладі Норвегії проаналізовано процес становлення нової моделі взаємодії з ЄС тих європейських країн, що добровільно відмовились від участі в об'єднаних процесах на континенті. Простежено як в умовах інтенсифікації інтеграції, яку формалізувало ухвалення Маастрихтського договору, країни СЛАТ, зокрема Норвегія, долучилися до опрацювання нового формату співпраці з ЄС у межах Європейського економічного простору. Наголошено, що СЕП став ефективним механізмом участі третіх країн у Спільному ринку ЄС. Акцентовано на інноваційному характері такої співпраці з ЄС, що визначають як квазі–членство. Виокремлено основні виклики, які з'являються перед країнами, що беруть участь у СЕП.

Ключові слова: Норвегія, Європейський Союз, Європейська асоціація вільної торгівлі, Європейський економічний простір, квазі–членство.

Початок 90-х років XX ст. у сфері міжнародних відносин знаменувався не тільки розпадом Радянського Союзу і завершенням холодної війни, але також інституціоналізацією Європейського Союзу (ЄС). Після підписання Маастрихтського договору (1992), що формалізував появу ЄС, європейська інтеграція перейшла на якісно новий етап розвитку. Об'єднувальні процеси поширилися не тільки на економічну, але і на інші сфери взаємодії країн-членів, включаючи зовнішньополітичну та безпекову. Тенденція до консолідації все більших повноважень наднаціональними інституціями ЄС змусила держави, що залишалися осторонь континентальної інтеграції, шукати нові, більш ефективні формати взаємодії. Однією з таких країн була Норвегія, що двічі за результати всенародних референдумів у 1972 р. та 1994 р. добровільно відмовилась від повноцінного членства у ЄС. Утім взаємопов'язаність та взаємозалежність двох партнерів була настільки істотною, що у підсумку двосторонні відносини були інституціоналізовані у рамках Європейського економічного простору (ЄЕП). Цей формат співпраці є унікальним для ЄС та потребує ретельного дослідження, адже часто його визначають як «квазічленство» з огляду на високий рівень залучення країни, що формально залишається за межами ЄС у різні сфери функціонування цього інтеграційного об'єднання. З'ясування різних аспектів становлення і розвитку ЄЕП буде особливо цінним для української держави з огляду на імплементацію положень Угоди про асоціацію та всеохоплюючу зону вільної торгівлі.

Вивчення відносин ЄС та Норвегії у межах Європейського економічного простору вирізняється тим, що переважна кількість публікацій з цієї проблематики побачила світ на зламі XX і XXI ст. Іншою особливістю є те, що більшість дослідників є громадянами Норвегії, а не Європейського Союзу. Серед найбільш відомих необхідно згадати К. Арчера, П. Гравера, К. Ельясена, О. Рісте, Л. Свасенда, І. Согнер, Н. Сіттер, Т. Траавіка. Окремі питання взаємодії Європейського Союзу з країнами ЄАВТ у межах ЄЕП у власних публікаціях порушували вітчизняні науковці І. Баркалова, Н. Пархоменко, Р. Петров, В. Чужиков. Водночас відсутні окремі дослідження українських дослідників, у яких би комплексно вивчався процес інституціоналізації відносин ЄС та Норвегії у контексті підготовки та набуття чинності Маастрихтського договору.

Автор ставить за мету розкрити особливості формування нової якості відносин Норвегії та Європейського Союзу у форматі Єдиного європейського простору.

Посилення об'єднувальних процесів у Західній Європі і підготовка Єдиного європейського акту вимагала від Норвегії поступової відмови від двостороннього формату взаємодії і водночас все більш інтенсивної координації дій з іншими партнерами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ). Перша багатостороння зустріч між ЄС–ЄАВТ у блоковому форматі відбулася у Люксембурзі у 1984 р. На ній було досягнуто принципової домовленості про створення «спільного Європейського простору», яке передбачало проведення багатосторонніх переговорів щодо законодавчих документів чи галузевих програм Європейських Співтовариств, до яких хотіли долучитися члени ЄАВТ. Наприклад, саме таким чином буде ухвалено рішення про участь у першій освітній програмі Еразмус. Утім вибірковий підхід до співпраці викликав

критику серед країн-членів ЄС, які не надто прихильно поставилися до «збирання вершків» від співпраці з боку ЄАВТ [3, с. 130].

Необхідно відзначити, що рамки започаткованого люксембурзького процесу розглядалися в Осло як достатні для належної взаємодії з ЄС. Утім перспектива створення Спільного ринку до 1992 р. змушувала Норвегію прискіпливо відстежувати та завчасно реагувати на ініціативи Брюсселю, адже понад дві третіх експорту цієї скандинавської країни скеровувалось до ЄС, що становило майже п'яту частину ВВП [8, с. 132]. Усвідомлення, що у випадку втілення на практиці ідеї Спільного ринку існуючий формат відносин жодним чином не відповідало норвезьким інтересам, стало імпульсом для Осло вдатися до пошуку нових шляхів взаємодії, які мінімізували б потенційні негативні наслідки.

Норвегія стала першою з країн ЄАВТ, яка у травні 1987 р. підготувала ґрунтовний звіт «Норвегія, Європейські Співтовариства та Європейська Співпраця». У ньому наголошувалося на потребі здійснити необхідні кроки для адаптації до умов функціонування Спільного ринку, щоб уникнути у майбутньому появи нових перешкод у торгівлі з європейськими партнерами. Підкреслювалося, що слід передбачати як односторонні кроки, зокрема гармонізацію законодавства країни з комунітарним доробком, так і взаємодію у блоковому форматі за допомогою ЄАВТ. Наголошувалося, що з точки зору норвезького уряду доцільно розпочати кроки у напрямі до створення Європейського економічного простору (ЄЕП), який об'єднав би усі країни ЄС та ЄАВТ і передбачав би необмежений доступ до зони вільної торгівлі промисловими товарами, співпрацю у сфері рибальства та сільського господарства, взаємодію в окремих секторах послуг, а також забезпечення рівних умов конкуренції [1, с. 40–43].

У цьому контексті велике зацікавлення викликала ініціатива Президента Європейської Комісії Жака Делора від 17 січня 1989 р, у якій наголошувалося на необхідності поглиблення та інституціоналізації партнерства між ЄАВТ та ЄС, де повинні бути передбачені спільні механізми ухвалення рішень та спільні інституції. Фактично, це була реакція на висловлену раніше стурбованість зі сторони Норвегії та Швеції. У такий спосіб Брюссель фактично прагнув запевнити своїх партнерів з ЄАВТ, що створення ЄЕП дасть їм змогу убезпечитися від можливих негативних, дискримінаційних результатів, як в економічній, так і у політичній сферах з огляду на поглиблення інтеграційних процесів усередині ЄС. Варто також зазначити, що жодна із сторін на початку переговорів не мали чіткого уявлення про кінцеву форму ЄЕП, тому розглядалися різні варіанти.

Своєю чергою, більшість чинних членів ЄС прихильно поставилися до ідеї поширення Спільного ринку на країни ЄАВТ, адже вважалося, що модель ЄЕП поєднуватиме найкраще: поширення Спільного ринку без залучення країн ЄАВТ у процес ухвалення рішень. Пропонуючи країнам ЄАВТ поглиблену форму асоціації – «нове, більш структуроване партнерство із спільними керівними та адміністративними інституціями» [2, с. 17] – ЄС надавало повний доступ до внутрішнього ринку, але без необхідності політично-інституційного обтяження, як у випадку з розширенням. Таким чином не ставалося під загрозу поглиблення інтеграційних процесів.

Відзначимо, що країни ЄС, надаючи країнам ЄАВТ альтернативний членству формат взаємодії, прагнули зосередитися на проведенні внутрішніх реформ, зокрема спрямованих на створення економічного і монетарного союзу.

Люксембурзький процес був переформатований у процес, що мав привести до створення ЄЄП, метою якого було поширити спільний європейський ринок на країни ЄАВТ на взаємній основі. Переговори між ЄС та ЄАВТ розпочалися у червні 1990 р. Процес перемовин був досить складним, зокрема з огляду на те, що текст угоди був поданий на розгляд Суду ЄС [1, с. 56]. Лише у лютому 1992 р. угода про ЄЄП була повністю готова. Вона була підписана у Порто (Португалія) 2 травня 1992 р., та набула чинності 1 січня 1994 р. З юридичної точки зору цей документ розглядався як «справжній інтелектуальний шедевр правової думки у сфері інтеграції» [6].

У травні 1992 р. норвезький уряд опублікував звіт про участь країни в ЄЄП, де було йшлося про переваги для Норвегії від нового формату взаємодії з ЄС. Наголошувалося, що передбачається скасування обмежень для іноземних інвестицій, зміцнення європейської співпраці у сфері вільного руху осіб, товарів, послуг, капіталів. При цьому не було необхідності передавати суверенних повноважень інституціям ЄЄП, забезпечувалися прозорі принципи державних закупівель, мали бути збережені засади проведення норвезької регіональної політики а також гарантований рівний доступ для рибальського сектору на ринок ЄС [5, с. 179].

16 листопада 1992 р. норвезький парламент ратифікував угоду про ЄЄП. Таким чином, у Норвегії вперше була застосована стаття 93 Конституції держави, у відповідності до якої норвезький парламент передав суверенні повноваження країни на користь міжнародної структури [8, с. 240].

Однак глобальні міжнародні зміни початку 1990–х років обумовили бажання більшості країн, включно з Норвегією, детальніше зосередитися на перспективах вступу у ЄС. З огляду на це ЄЄП розглядався як проміжний етап на шляху до повноправного членства.

Хоча участь у ЄЄП мала очевидні переваги для Норвегії, оскільки відкривала для норвезького експорту доступ на величезний ринок, утім вона означала також втрату автономії з цілої низки питань, що однак, не викликало значних заперечень усередині держави. Для норвезького уряду – ЄЄП означав можливість адаптувати країну протягом декількох років до більш важливої цілі – повноправного членства у ЄС. У квітні 1992 р. прем'єр-міністр Норвегії Гро Харлем Бринтланд заявив про рішення подати заявку на вступ у ЄС. З цього приводу був проведений референдум, на якому лише 47,8% норвежців підтримали таку ініціативу [1, с. 57].

Утім негативні наслідки референдуму не вплинули на відносини Норвегії з ЄС, адже вона вже була частиною ЄЄП, а тому була відсутня необхідність проводити будь-які переговори щодо формату двосторонніх відносин. З іншого боку, у межах ЄЄП послабилася позиція ЄАВТ і, відповідно Норвегії, адже Швеція, Австрія та Фінляндія інтегрувалися з ЄС, а Швейцарія з огляду на результати референдуму, не увійшла у ЄЄП. Фактично, Норвегія опинилася на одинці із зміцненим ЄС, разом із малою Ісландією та карликовим Ліхтенштейном. Цю ситуацію чи не найкраще змальовують так: «якщо на початках йшлося

про два відносно рівнозначні флоти, що разом вирушили у плавання, то тепер доводилося говорити про малька, який слідував за китом» [1, с. 74].

У самій же Норвегії спостерігається тенденція до розгляду угоди про ЄЄП як «норвезьку», тобто таку, що була досягнута у результаті взаємодії ЄС та Норвегії і яку потрібно розглядати та оцінювати з норвезької перспективи [7, с. 3].

У контексті набуття чинності Маастрихтського договору вплив ЄС на політичні структури і процеси Норвегії ставав все помітнішим. Зокрема до 1994 р. цій державі необхідно було імплементувати значний обсяг комунітарного доробку у власне законодавство, а згодом у межах ЄЄП доводилося постійно інкорпорувати норми ЄС у різні сектори. При цьому норвезькому парламенту відводилася «номінальна» роль, оскільки він не міг вплинути на зміст норм, які схвалював ЄС. Це було необхідною ціною участі у Спільному ринку Європейського Союзу [1, с. 88].

Відмовившись від безпосереднього залучення у наднаціональні форми інтеграції, Норвегія виступила за розвиток опосередкованого підходу до європейської інтеграції. Більшість сторін, що брали участь у переговорах щодо ЄЄП, зосередила увагу на повноправному членстві як довгостроковій меті, особливо з огляду на завершення холодної війни, коли були усунуті останні перешкоди на шляху до вступу в ЄС нейтральних держав. Однак Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн згодилися на квазі-членство. Для них була важливою участю у європейських інтеграційних процесах, незважаючи на той факт, що вони добровільно відмовилися від членства. Зі свого боку, Європейський Союз прихильно поставився до цього формату співпраці, ключовою складовою якого став Спільний ринок.

Утім було очевидним, що статус «не країна-член усередині ЄС» [9, с. 330] істотно обмежуватиме можливості Норвегії. Зокрема це простежувалося на процесі ухвалення рішень: хоча ця країна отримала доступ до інституцій ЄС, однак у неї були відсутні важелі впливу на процес ухвалення їхніх рішень.

Іншим наслідком стала необхідність постійної односторонньої адаптації норм комунітарного доробку. Адже ЄЄП є договором про асоціацію, де роль лідера відіграє ЄС. Відтак основним завданням для країн ЄАВТ було забезпечити транспозицію та імплементацію законодавства ЄС. Такий стан справ обумовив навіть застосування щодо Норвегії поняття «факсова демократія» [3, с. 138].

З огляду на це, частина дослідників вказує, що ЄЄП є гіршим рішенням для Норвегії, ніж повноцінне членство, оскільки він нівелює у багатьох сферах норвезький законодавчий процес. Один з відомих норвезьких правників навіть визначив угоду про ЄЄП як «конституційну катастрофу» [4].

Водночас необхідно наголосити, що Норвегія більш успішно, ніж окремі члени ЄС, забезпечувала адаптацію норм комунітарного доробку. Так, у 2001 р. три країни ЄЄП не імплементували лише 8,8% директив ЄС, тоді як чинні члени не адаптували 12,8% директив ЄС [9, с. 332].

Після 1994 р. співпраця ЄС з Норвегією, на відміну від попередніх років, ніколи більше не належала до пріоритетів Брюсселя і поступово набула другорядного значення. Це, зокрема, обумовлено істотним зростанням

чисельності міжнародних партнерів ЄС, з якими Норвегії все складніше конкурувати за його зацікавленість щодо поглиблення співпраці. Своєю чергою, сам формат ЄЕП втратив унікальність і посів досить маргінальне місце у сфері зовнішніх зносин ЄС. Негативно також вплинуло зростання асиметричності у потенціалі двох партнерів: якщо ЄС розширювався і набував помітного значення на міжнародній арені, то ЄАВТ зменшувалася й ставала слабшою, особливо після рішення Швейцарії розбудувати відносини з ЄС поза межами ЄАВТ.

Незважаючи на вказані обставини, ЄС підтримує міцні зв'язки з Норвегією, розглядаючи її як конструктивного і привілейованого партнера, а двосторонню співпрацю, – як ефективну та порівняно позбавлену проблем [7, с. 3]. Тому саме відсутність суттєвих ризиків і значних труднощів у відносинах між Осло і Брюсселем можна вважати причиною втрати з боку ЄС зацікавленості своїм північноєвропейським партнером.

Висновки. Підсумовуючи, необхідно наголосити, що варто погодитись із твердженням, що формат взаємодії з Європейським Союзом у межах ЄЕП є радше «норвезькою» моделлю сусідства і малоюмовірно, що його можна буде відтворити, наприклад поглиблюючи відносини Києва та Брюсселю. Ця форма асоціації користується низькою привабливістю серед країн сусідів, а чотири колишні члени ЄАВТ надали перевагу повноправному членству у ЄС, відмовившись від ЄЕП. Це було обумовлено насамперед їхнім прагненням не тільки імплемувати рішення ЄС, як це чинить Норвегія, але також мати важелі впливу на їх ухвалення. З іншого боку, саме ЄЕП, що стало результатом компромісу, як на міжнародному рівні між Осло та Брюсселем, так і усередині країни між різними політичними угрупованнями, забезпечило належну взаємодію між Європейським Союзом і Норвегією упродовж останньої чверті століття.

Перспективи подальших розвідок. Водночас необхідно звернути увагу на той факт, що ЄЕП залишився статичним за своєю структурою і жодне його положення не змінилося. У той же час Європейський Союз після 1992 р. зазнав суттєвих трансформацій: зросла майже удвічі кількість його членів, він набув міжнародної правосуб'єктності, а ухвалення Лісабонського договору істотно модифікувало його організаційну структуру. Такі зміни послужили основою щодо започаткування дебатів про необхідність оновлення ЄЕП. Саме ця проблематика вимагатиме особливої уваги, адже подібні виклики згодом постануть і перед Україною, коли нинішня угода про асоціацію з ЄС вимагатиме перегляду чи доповнення.

Список використаних джерел

1. Archer C. Norway, European Integration and Atlantic Security / C. Arche, I. Sogner. – London: SAGE, 1998. – 191 p.
2. Delors J. Statement on the Broad Lines of Commission Policy / J. Delors. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1989. – 25 p.
3. Eliassen K. Ever Closer Cooperation? The Limits of the 'Norwegian Method' of European Integration / K. Eliassen, N. Sitter // Scandinavian Political Studies. – 2003. – №26. – P.125–144.
4. Graver H. Supranationality and National Legal Autonomy in the EEA-agreement [Electronic resource] / H. Graver. – 2001. – Mode of access: http://www.europarl.cy/ressource/static/files/ADDRESS_PROF_MARESCAU_20100624.pdf www.arena.uio.no/publications/wproo_23.htm
5. Gsthöhl S. Reluctant Europeans: Norway, Sweden, and Switzerland in the process of integration / S. Gsthöhl. – Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2002. – 269 p.

6. Maresceau M. Integration Oriented Elements in Bilateral Agreements Concluded by the EU with Third States: A Few Examples [Electronic resource] / M. Maresceau. – 2010. – Mode of access: http://www.europarl.cy/ressource/static/files/ADDRESS_PROF_MARESCAU_20100624.pdf

7. Other parties' views on Norway's agreements with the EU / Official Norwegian Reports NOU [Electronic resource]. – 2012. – 32 p. – Mode of access: http://www.eu-norway.org/Global/SiteFolders/webeu/NOU2012_2_Chapter%2013.pdf

8. Popławski D. Outsiderzy integracji europejskiej: Szwajcaria i Norwegia a Unia Europejska / D. Popławski, J. Starzyk–Sulejewska. – Warszawa: Scholar, 2012. – 357 s.

9. Svasand L. The re-emergence of the EU issue in Norwegian politics / L. Svasand // Scandinavian Studies. – 2002. – №74 (3). – P.329–348.

Barna B. Yu., PhD–Student at the Department of International Relations and Diplomacy of the Faculty of International Relations of the Ivan–Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), bogdan.barna@onet.eu

Expansion of the EU–Norway relationships in the context of the adaption of the Maastricht treaty

The article analyzes by focusing on the example of Norway the process of establishing a new model of interaction between the EU and European countries, which voluntarily withdrew from the unification process on the continent. It examines how in the context of the intensification of the integration, which was formalized by the adoption of the Maastricht Treaty, the EFTA countries, in particular Norway, joined the development of a new format of cooperation with the EU within the European Economic Area. It points out that the EEA has become an effective instrument for including third countries in the EU Common market. It puts particular emphasis on the innovative nature of such cooperation with the EU, which is defined as a quasi-membership. It studies key challenges that appear in front of countries that participate in the EEA.

Keywords: Norway, European Union, European Free Trade Association, European Economic Area, quasi-membership.

Barna B. Yu., соискатель кафедры международных отношений и дипломатической службы факультета международных отношений, Львовский национальный университет им. Ивана Франко (Украина, Львов), bogdan.barna@onet.eu

Развитие отношений Норвегии с Европейским Союзом в контексте вступления в силу Маастрихтского договора

На примере Норвегии проанализирован процесс становления новой модели взаимодействия с ЕС тех европейских стран, которые добровольно отказались от участия в объединительных процессах на континенте. Прослежено как в условиях интенсификации интеграции, которую формализовало принятие Маастрихтского договора, страны ЕАСТ, в частности Норвегия, присоединились к разработке нового формата сотрудничества с ЕС в рамках Европейского экономического пространства. Отмечено, что ЕЭП стало эффективным механизмом участия третьих стран в Общем рынке ЕС. Акцентировано на инновационном характере такого сотрудничества с ЕС, которое определяется как квази-членство. Выделены основные вызовы, которые появляются перед странами, которые принимают участие в ЕЭП.

Ключевые слова: Норвегия, Европейский Союз, Европейская ассоциация свободной торговли, Европейское экономическое пространство, квази-членство.

УДК 321

Рустамова П. Т.,
аспірантка кафедри міжнародних відносин та дипломатичної служби, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), PeriRustamova865@gmail.com

ПРІОРИТЕТНІ ПИТАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Розглядаються основні питання зовнішньої політики Азербайджану, пріоритети та концепції. Аналізуються історичні події, що вплинули на становлення державності та формування зовнішньої політики. Характеризується сучасний стан зовнішньої політики Азербайджану.

Ключові слова: Азербайджан, зовнішня політика, пріоритети, Концепція національної безпеки, Контракт тисячоліття, Каспійський регіон.